

1 De samenleving wordt complexer voor politici, maatschappelijke
2 organisaties en ondernemingen. De achterban, zoals de kiezers, klanten
3 en consumenten, wordt steeds diverser en lastiger te peilen. Men wil
4 steeds meer meedenken, meepraten en meebeslissen, en zaken worden niet
5 meer per definitie voor waar aangenomen. De tijd dat alles *top-down* en
6 aanbodgestuurd bepaald werd, geldt niet meer. Men wil keuzevrijheid,
7 differentiatie, en zelf beslissingen nemen. Toch leidt te ver
8 doorgevoerde vraagsturing tot minder onderscheid tussen diensten en
9 producten.

10 De laatste twee decennia is de samenleving van aanbodgericht naar
11 vraaggestuurd gegaan. Iedere onderneming, winkel en dienstverlener
12 heeft met name oog voor de consument. Het individu bepaalt en heeft
13 verschillende drijfveren zoals eigenbelang, betrokkenheid met de
14 maatschappij, genot en de wil zichzelf te ontplooien. Consumenten zijn
15 grillig. Enerzijds willen ze meer keuzemogelijkheden, hetgeen leidt
16 tot keuzestress (ofwel de angst het verkeerde te kiezen), anderzijds
17 willen ze overzicht, waarbij veel keuzes verwarrend zijn. Natuurlijk
18 zijn consumenten belangrijk, maar de consument is niet heilig. De
19 aanbieders moeten in de belangenafweging, naast de groep klanten, ook
20 de aandeelhouders, de medewerkers en de maatschappelijke organisaties
21 in allerlei vormen, aandacht geven. Het risico is dat in een
22 concurrentiestrijd die puur op de prijs gevoerd wordt, andere belangen
23 worden weggedrukt. Consumenten kijken sterk naar de korte termijn en
24 naar hun eigen belangen, die niet altijd stroken met het algemeen
25 belang. (...)

26 De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) schreef in
27 2008 een rapport over infrastructuren in Nederland. Een aanbeveling
28 was dat consumentenorganisaties hier meer bij betrokken moeten worden.
29 Infrastructuur heeft een horizon voor de lange termijn, van tien tot
30 honderd jaar, terwijl consumenten en de organisaties waarin ze
31 verenigd zijn, vaak met name naar de korte termijn kijken. Natuurlijk
32 moeten die belangen meegewogen worden, maar er moet niet te veel naar
33 consumenten geluisterd worden. Politici en andere instanties,
34 geadviseerd door deskundigen, moeten in deze hun eigen afweging kunnen
35 en durven maken. Consumentensoevereiniteit en het inspelen hierop door
36 politici is tegenwoordig ook sterk zichtbaar bij de voormalige
37 nutsvoorzieningen, zoals elektriciteit, gas en water. Politici van
38 alle partijen gaan hier te vaak populistisch in mee zoals blijkt uit
39 debatten in het parlement en in gemeenteraden. Natuurlijk moeten de
40 energie- en waterbedrijven de voorzieningen optimaal verrichten en
41 deze voorzieningen tegen goede kwaliteit en een eerlijke prijs
42 aanbieden. Maar bij iedere discussie over deze voorzieningen hameren
43 politici extreem op de prijs, terwijl leveringszekerheid, kwaliteit en
44 duurzaamheid ook nog meespelen. (...)

45
46
47
48
49

50 **ESB van 24 juli 2009 door Frank van den Heuvel**